

OSAKEKEYHTIÖMINISTERIÖ

6. 02. 2004

ad 4376/41/2001
OM014:00/2001

Oikeusministeriö

Eteläesplanadi 10

00130 HELSINKI

Viite: Keskustelu Airaksinen – Antikainen 28.1.2004 (4376/41/2001 OM014:00/2001)

Eräitä lähinnä tilintarkastukseen liittyviä näkökantoja

OSAKEYHTIÖLAIN KOKONAISUUDISTUKSEN JATKOVALMISTELU

Viittaamme 29.9.2003 päivättyyn lausuntoomme osakeyhtiölakityöryhmän mietinnöstä ja toteamme, että siinä esittämämme näkökohdat ovat jatkovalmistelusta saadun informaation perusteella olleet asianmukaisesti esillä.

Lausunnossa esitimme lakisääteisen tilintarkastuksen osalta,

- 1) että tilintarkastus annetaan ammattitilintarkastajille ja että kaikki osakeyhtiöt olisivat pohjoismaiseen tapaan tilintarkastuksen kohteena
- 2) että tilintarkastukseen kohdistuvan odotuskuilun pienentämiseksi perusteluissa korostetaan sitä, ettei yhtiön tilaan perehtyminen tutustumalla yksinomaan tilintarkastuskertomukseen riitä kolmansien tahojen huolellisuusvelvoitteen täyttämiseksi
- 3) että perusteluissa myös selvennetään osakeyhtiölain ulkopuolella olevien hallintoa säätelevien lisänormien (corporate governance codes) suhdetta osakeyhtiölakiin/vaadittavaan huolellisuusvelvoitteeseen
- 4) että voitonjakoon liittyvää uutta maksukyvyttömyyskriteeriä täsmennetään sekä myös sitä, mikä on tilinpäätöksen laatijan ja tilintarkastajan vastuu, jos voitonjaossa poiketaan toimintakertomuksessa olevasta voitonjakoehdotuksesta
- 5) kanneajan osalta toteamme, että kohtuuttomuuksien välttämiseksi tilintarkastajan vastuuvollisuutta ei tulisi ulottaa ajallisesti pidemmälle kuin mitä ensisijaisesti vastuuvollisten henkilöiden osalta säädetään.

Nämä päämäärät ovat KHT-yhdistykselle edelleen tärkeitä. Toteamme, että jatkovalmistelussa corporate governance -säännöt on haluttu jättää itsesääntelyn varaan. Osakeyhtiön johtaminen (suunnittelu, toteuttaminen ja valvonta) kuuluu ensisijaisesti yhtiön hallitukselle ja toimitusjohtajalle. Jos osakeyhtiön ensisijainen valvonta ja sen keinot näin katsotaan voitavan jättää itsesääntelyn varaan, tulisi samalla mielestämme selvittää, mikä on itsesääntelyn normien suhde (esimerkiksi niistä poikettaessa) osakeyhtiölain vastuusäännösten näkökulmasta.

Valvonnan rakenteiden osalta viittaaminen kansainväliseen käytäntöön on perusteltua vain, jos käytäntö katsotaan hyväksi. Valvonnan kannalta olisi mielestämme perusteltua kieltää toimitusjohtajaa toimimasta hallituksen puheenjohtajana kaikissa merkittävissä yhtiöissä. Jos kuitenkin halutaan säilyttää tämä mahdollisuus, tulisi se perustella muulla tavalla.

Maksukyvyttömyyden ja voitonjaon osalta toteamme, että jatkovalmistelussa esillä ollut täsmennys maksukyvyttömyyden osalta on mielestämme kannatettava.

Vastuun ja kanneaikojen osalta edellytämme, että tilintarkastajaa suojataan koh tuottomuudelta säätämällä tilintarkastajan toimintaa koskevat vanhenemisajat siten, etteivät ne missään olosuhteissa olisi ensisijassa vastuussa olevia pidempiä. Jatkovalmistelussa työ tulisi tältä osin koordinoita ja verrata sitä KTM:n tilintarkastuslakityöryhmän työhön sekä niihin säännöksiin, jotka sääntelevät ja ohjaavat yhtiöiden dokumenttien ja kirjanpitoaineiston säilyttämistä.

Ns. odotuskuilun osalta toteamme, että tilintarkastuksen tavoitteet ovat selvästi muuttuneet meillä pitkään omaksutusta ja pohjoismaista tutusta tilinpäätöksen, kirjanpidon ja hallinnon tarkastamisesta ja tarkastuksen tulosten raportoisesta yhtiökokoukselle suuntaan, jossa korostetaan tilintarkastajan velvollisuutta hyvän tilintarkastustavan mukaisesti hankkia tilintarkastusevidenssiä tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa olevien lukujen ja tietojen varmentamiseksi. Tämä muutos on erityisen selvästi näkyvissä suurten listayhtiöiden ja muiden merkittävien yhtiöiden kohdalla.

Tilintarkastajan työ perustuu hyvän tilintarkastustavan mukaisten menettelyjen osalta kansainvälisiin tilintarkastusnormeihin ja hän arvioi niiden mukaisesti oleellisten virheiden esiintymisen mahdollisuutta tilinpäätöksissä. Tilintarkastusevidenssiä hankkiessaan ja tilinpäätöksessä olevien tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi tilintarkastaja ottaa huomioon yhtiön sisäisen kontrollin tason, mutta hän ei tee sitä ottaakseen kantaa yhtiön sisäisen kontrollin tehokkuuteen tai toimivuuteen yleisesti. Tilintarkastuskertomuksessa tilintarkastaja esittää lausunnon, antaako tilinpäätös voimassa olevien normien mukaisesti oikean ja riittävän kuvan yhtiön taloudellisesta asemasta ja tuloksesta. Tilintarkastuskertomus osoitetaan yhtiökokoukselle, joskin listayhtiöiden ja merkittävien yhtiöiden osalta myös pääomamarkkinat voidaan nähdä tärkeäksi tilintarkastuskertomuksen lukijaryhmäksi.

Koska tilanne on tältä osin merkittävästi muuttunut, on mielestämme tärkeää tuoda lain perusteluissa selkeästi esille se, ettei tilintarkastuskertomusta tule lukea irrallaan yhtiön muusta taloudellisesta informaatiosta, vaan yhdessä taloudellisen informaation kanssa. Lisäksi tulisi tuoda esiin tilintarkastuskertomuksen rakenteeseen tulevat muutokset (esimerkiksi tilintarkastajan kannanotot hallinnon asianmukaisuudesta).

Haluamme kiinnittää huomiota myös kansainvälisen kirjanpito normiston kehittämiseen ja EU:n pyrkimyksiin lisätä rajojen yli tapahtuvaa integrointia. Tilintarkastus kohdistui aluksi osakeyhtiöihin ja niiden tilinpäätöksiin. Tämän jälkeen sitä laajennettiin koskemaan konserneja ja konsernitilinpäätöksiä. Taloudellisessa raportoin-

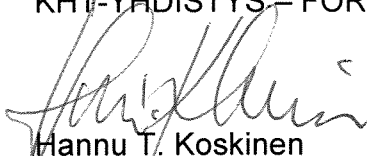
nissa ollaan siirtymässä juridisten yhtiöiden muodostamista raportointikokonaisuuksista taloudellisten yksiköiden (ensisijaisten ja toissijaisten segmenttien, rahavirtaa tuottavien yksiköiden ja raportoivien yksiköiden, sivuliikkeiden ja kiinteiden toimipaikkojen) raportointikokonaisuuksien tarkastamiseen. Jos osakeyhtiöt voivat toimia rajojen yli ja raportoitava ja tarkastettava kokonaisuus ei enää ole yhtä yksiselitteinen ja pysyvä kuin ennen, tulisi ainakin kansallisesti varmistaa, että yhtiön muut sidosryhmät, kuten velkojat ja veronsaaja saavat riittävän varmuuden tapahtuvan toiminnan lainmukaisuudesta.

Edellä oleva edellyttäisi mielestämme, että jatkovalmistelussa otetaan selkeästi kantaa esimerkiksi kansainvälisten sivuliikkeiden muodossa toimivien osakeyhtiöiden tarkastamiseen toteamalla, että osakeyhtiön sivuliikkeiden tarkastukseen sovelletaan vastaavia sääntöjä kuin, jos sivuliikkeen toiminta olisi järjestetty tytäryhtiön muodossa.

Pääomamarkkinoiden ja yhteiskunnan intressissä on, että taloudellisesti merkittävää toimintaa harjoittavien yksiköiden toiminta on lain mukaista. Tämä voidaan varmistaa vain edellyttämällä näiden yksiköiden riittävän kattavaa tarkastusta sekä tilintarkastajilta paikallisten olosuhteiden tuntemusta (esimerkiksi verosäännökset) ja riittävää kielitaitoa mm. tositteiden tarkastamiseen.

Helsingissä 6. helmikuuta 2004

KHT-YHDISTYS – FÖRENINGEN CGR RY

Hannu T. Koskinen
varapuheenjohtaja

Sähköpostiosoitteemme, johon voi lähettää tietoja osakeyhtiölain jatkovalmistelusta on riitta.antikainen@kht.fi